

הודאה לה' על רוב חסדיו ותפילה לגאולת ישראל

מחבר הפיוט: הגאון הקדוש רבינו ישראל אביחצירא זצוק"ל, בבא סאלי זיע"א. פיוט זה התחבר ע"י רבינו ישראל אביחצירא זיע"א בשני זמנים, בתחילה חיבר במרוקו את חלקו הראשון של הפיוט שסימנו 'ישראל', ולאחר שעלה לארץ ישראל הוסיף את שלשת הבתים האחרונים שסימנם 'חזק', בהם הוא מתפלל על בנין ירושלים וגאולת ישראל.

על אופן חיבורו של החלק הראשון סיפר גיסו הרה"צ רבי ניסים אמסלם שליט"א שהיה עד לדברים, וכך היה המעשה: פעמים רבות היו תלמידיו ובני ביתו מפצירים ברבינו שיכתוב פיוט כדרך אבותיו הקדושים, אך רבינו היה מסרב לפנייתיהם. פעם אחת לאחר תפילת שחרית ראה רבי ניסים את רבינו כששמחה מיוחדת שפוכה על פניו, רבי ניסים ראה בכך הזדמנות וביקש מרבינו שיכתוב פיוט בניגון הידוע לפיוט זה. בשעת רצון זו נענה לו רבינו וביקש ממנו שיביא לו דף חלק, משהביא לו את מבוקשו אמר לו רבינו שיחזור אליו אחר כך. לאחר כשעתיים חזר אליו רבי ניסים, ואז הראה לו רבינו את הפיוט 'יודו לך רעיוני' שכתב, בכתב נקי ללא שום מחיקה ותיקון, בפיוט זה היו חמשת הבתים הראשונים שסימנם 'ישראל'.

פעמים רבות היה רבינו משורר על שלחנו את פיוט זה מתוך שמחה יתירה, ובסעודות שערך היו שרים אותו דרך קבע בשמחה ובהתרומוות.

חלקו הראשון של הפיוט הוגה על פי סרט הקלטה שבו שר את הפיוט בנו של רבינו, רבי מאיר אביחצירא זיע"א.

מבנה הפיוט: בכל בית ארבע צלעות המורכבות משני חלקים - דלת וסוגר. כל ארבעת הדלתות מתחרזות זו עם זו, ושלשת הסוגרים הראשונים מתחרזים זה עם זה. הסוגר של הצלע הרביעית בסיומי הבתים מתחרז עם הפזמון.

סימן: ישראל חזק

י' וְדוּ לָךְ רַעְיוֹנֵי, אֵל מִבְּטֵן יוֹצְרִי. עַל קִרְבָּתְךָ בְּסִינִי, לְהָאִיר
אֶת נְרִי. עַל בֶּן בְּתַחֲנוּנִי, אֶפְאָר בְּשִׁירִי. בְּכָל יְמֵי וְשָׁנִי,
עַד לָעַד לְעוֹלָם:

אֲשֻׁמַּח בְּךָ. אֲשֻׁמַּח בְּךָ. אֲשֻׁמַּח בְּךָ. אֲשֻׁמַּח בְּךָ אֵל עוֹלָם.
אֲשֻׁמַּח בְּךָ גּוֹאֵל נַפְשִׁי. אֶת גְּאֻלַּת עוֹלָם:

י' וְדוּ לָךְ רַעְיוֹנֵי אודה לך בכל מחשבות ליבי, אֵל מִבְּטֵן יוֹצְרִי שאתה
יצרתי מבטן אמי. עַל קִרְבָּתְךָ בְּסִינִי אודה לך על שקירבת אליך את ישראל
במעמד הר סיני, לְהָאִיר אֶת נְרִי להאיר בקדושה את נשמתי. עַל בֶּן
בְּתַחֲנוּנִי אני מבקש ומתחנן לפניך, תזכה אותי שֶׁאֶפְאָר ואשבח אותך בְּשִׁירִי
אשר אשיר לכבודך. בְּכָל יְמֵי וְשָׁנִי, עַד לָעַד לְעוֹלָם:

אֲשֻׁמַּח בְּךָ. אֲשֻׁמַּח בְּךָ. אֲשֻׁמַּח בְּךָ. אֲשֻׁמַּח בְּךָ אֵל עוֹלָם.
אֲשֻׁמַּח בְּךָ גּוֹאֵל נַפְשִׁי. אֶת גְּאֻלַּת עוֹלָם:

מקורות וביאורים

לשון הפסוק (תהלים קמח ו) 'ויעמידם לעד לעולם'.
ח. ע"פ הפסוק בתהלים (ט ג) 'אשמחה ואעלצה
בך, ועוד שם (מ יז) 'ישישו וישמחו בך כל
מבקשיך, (קד לד) 'אנכי אשמח בה'. ובשיר
השירים (א ד) כתיב 'נגילה ונשמחה בך, ופירשו
חז"ל (שהש"ר שם): 'בך' בהקב"ה, 'בך' בישועתך,
'בך' בתורתך, 'בך' ביראתך, אמר רבי יצחק 'בך'
בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, ב' שנים כ'
עשרים, הרי ב"ך. ט. ע"פ הפסוק (בראשית כא לג)
'ויקרא שם בשם ה' אל עולם, והיינו אלהי
העולם (תרגום ורש"י), וראה עוד ברמב"ן ורבינו בחיי.
י. מלשון הפסוק (ויקרא כה לב) 'גאולת עולם תהיה
ללויים'.

א. כעין לשונו של רבי ישראל נג'ארה זצ"ל
בפיוט 'יודוך רעיוני'. ב. כמו בפסוק (דניאל ב ט)
'ורעיוני לבבך, וכן (קהלת ב כב) 'וברעיון לבו'.
ג. ע"פ הפסוק (ישעיה מט ה) 'זה' יוצרי מבטן וגו'.
ד. כי במתן תורה קירבנו הקב"ה אליו, וכן כתב
האר"י ז"ל בשער הכוונות (ענין כוונת יוצר): מתן
תורה צריך לרמוז אותה באמורד זבנו בחרת מכל
עם ולשון וקרבנתנו מלכנו לשמך הגדול באהבה,
כי ע"י התורה קרבנו לשמו הגדול ובחר בנו מכל
עם וקבלנו אותו עלינו למלך, וזהו 'וקרבנתנו
מלכנו'. ה. ע"פ לשון הפסוק (תהלים יח כט) 'כי
אתה תאיר נרי'. ו. שהנשמה נמשלה לנר, כמו
שנאמר (משלי כ כז) 'נר ה' נשמת אדם'. ז. ע"פ

**לְשׁוֹן לְבִי הִמָּה, בְּזִכְרֵי חֲסָדָיו. כִּי בָחַר מִכָּל אֲמָה, יִשְׂרָאֵל
עֲבָדָיו. נֶצַר נְטִיעָה תָמָה, הָאֲבוֹת יִדְּיָיו. אָבֵן צֶדֶק שְׁלֹמֹה,
מִשְׁרֵשׁ גְּדִלָם:**
אשמח בך

רְצוֹנָה אֲשָׁאֵלָה, חֵי בַעַל הָרִצּוֹן. כַּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה, נִהְגָתָ אֶת

לְשׁוֹן לְבִי הִמָּה^{יא}, בְּזִכְרֵי חֲסָדָיו חסדי ה' ממלאים את לבי בשמחה בכל זמן שאני זוכר אותם^{יב}. **כִּי בָחַר מִכָּל אֲמָה**, בעם **יִשְׂרָאֵל עֲבָדָיו^{יג}**. שהם **נֶצַר נְטִיעָה תָמָה^{יד}** ענף מנטיעה מושלמת, בניהם של **הָאֲבוֹת** שנקראו **יִדְּיָיו** של הקב"ה^{טו}. והרי הם שלמים **כָּאֵבֵן צֶדֶק שְׁלֹמֹה^{טז}**, שהרי **מִשְׁרֵשׁ גְּדִלָם** מתחילת גדילתם גדלם ורוממם הקב"ה, שהם מגזע האבות הקדושים:
אשמח בך

רְצוֹנָה אֲשָׁאֵלָה^{יז} אבקש ממך שתרצה בי^{יח}, שהרי אתה **חֵי** לעולם ואתה הוא **בַּעַל הָרִצּוֹן^{יט}** וממך ראוי לבקש שתרצה בי. **כַּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה**, נִהְגָתָ אֶת

מקורות וביאורים

י"א. מלשון הפסוק (תהלים קיט קיא) 'כי ששון לבי המה'. יב. וכן יתכן לפרש 'בזכר' בזמן שאני מזכיר אותם בפי, כמו שאמרו במגילה (יה) 'זכור' בפה, ועל דרך הפסוק (ישעיה סג ז) 'חסדי ה' אזכיר תהלות ה' וגו'. יג. כמו שנאמר (תהלים קלח ד) 'כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו'. יד. ע"פ הפסוק (ישעיה ס כא) 'זעמך כולם צדיקים וגו' נצר מטעי, דהיינו הענף שנטעתי (מצודות). טו. כדאיתא במנחות (נב) שאברהם אבינו שנקרא ידיד ה' ועליו נאמר (ירמיה יא טו) 'מה לידידי בביתי', וכן יצחק נקרא ידיד ה' כדאיתא בזוהר (ח"א צו. ח"ג לט); וראה עוד ברש"י ותוס' (שבת קלח) בביאור ברכת אשר קידש ידיד מבטל. ומ"מ בנוסח כמה תפילות וסליחות נזכרו כל האבות בשם ידידי ה', כגון 'גדולת רחמך וחסידיך תזכור היום לזרע ידידיך', ועוד. טז. מלשון הפסוק (דברים כה טו) 'אבן שלמה וצדק יהיה לך'. יז. לשון רבי יהודה הלוי בפיוט

לך אלי תשוקתי ובפיוט 'ה' נגדך כל תאותי. יח. כן נראה כוונת רבינו, ועל דרך דברי רבינו בחיי בסוף פרשת וישב (בראשית מ ט) וז"ל: ראוי לאדם שיבקש רצון המלך ושיזהר מחמתו, וכן הזהיר שלמה המלך ע"ה על האדם שישתדל אחר רצון המלך ושתהיה לו הסברת פניו, הוא שאמר (משלי טז טו) 'באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש'. ע"כ. וראה עוד בשערי תשובה (שער א אות מב). וכן יתכן לפרש שר"ל לעשות רצונך אשאלה תמיד, וראה במחזור אהלי יעקב ליום הכפורים על הפיוטים הנ"ל, אך מהמשך דבריו נראה שכוונתו בדרך הראשונה. יט. כינוי זה שכיח בספרי הראשונים (מור"ג ח"א פ"ב, העיקרים מאמר ב פ"ב-ג, ועוד) ובכתבי המקובלים (פרדס רמונים שער כ פ"א, משנת חסידים מס' כללות המצוות פ"א מ"ב, ועוד), כי כל המציאות היא רק מכח רצונו יתברך. ונראה שכוונת רבינו לרמוז בזה גם לשון ריצונו.

הצאן. בְּמִרְעָה טוֹב וְנִפְלֵא, וְהָיָה כָּל עֲלָצוֹן. רוּעָה יִשְׂרָאֵל
סֵלָה, הָאֵזֶן אֶת קוֹלָם:

אֵתָה הוּא הָאֱלֹהִים, הָעֵד וְחִדָּן. קוֹם נָא לְקִרְאֵת גְּבָהִים,
צֵאָה נָא מְזִין. לְנִקְם נִקְמָתְךָ מֵהֶם, לְהַשְׁלִים כָּל עֲנָיו. שְׁמֹךְ
וּבִסְאָד שְׁהֶם, מַעֲיִן כָּל חַי נְעֻלָּם:

הצאן. בְּמִרְעָה טוֹב וְנִפְלֵא^א כמו שהנהגת את ישראל כשבחרת בהם ודאגת להם במדבר לכל צרכיהם, ואז הָיָה לישראל כָּל עֲלָצוֹן כל דבר טוב ומשמח^ב. רוּעָה יִשְׂרָאֵל סֵלָה אתה הוא הרועה של ישראל לעולם, ולכן גם עתה הָאֵזֶן אֶת קוֹלָם^ג וקבל את תפילתם לגאולה שלימה: אשמח כך

אֵתָה הוּא הָאֱלֹהִים^ד הָדָן את הרשעים במדת הדין^ה, אתה הוא הָעֵד למעשיהם הרעים ואתה הוא הַדָּן שדן אותם על מעשיהם^ו. קוֹם נָא לְקִרְאֵת גְּבָהִים לדון את שונאי ישראל הגאים^ז, צֵאָה נָא מְזִין צא להלחם בהם עם כלי נשק. לְנִקְם נִקְמָתְךָ מֵהֶם^ח, לְהַשְׁלִים כָּל עֲנָיו שיבוא התיקון השלם. ואז יושלמו שְׁמֹךְ וּבִסְאָד^ט שְׁהֶם, מַעֲיִן כָּל חַי נְעֻלָּם^י נעלמים ונסתרים מעיני כל הנבראים: אשמח כך

מקורות וביאורים

נקמות ה' אל נקמות הופיע'. כט. כדאיחא במדרש תנחומא (תצא יא); רבי לוי בשם רבי אחא בר חיננא אומר, כל זמן שזרעו של עמלק בעולם לא השם שלם ולא הכסא שלם, אבד זרעו של עמלק השם שלם והכסא שלם, מה טעם, 'האויב תמו חרבות לנצח' וגו' (תהלים ט ז), מה כתיב אחריו (שם פסוק ח) 'זה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו, הרי השם שלם והכסא שלם, אמר וכן יהי רצון. ע"כ. ובמדרש תהלים (שם) פירש את דבריו, שבתורה כתוב (שמות יז טז) 'כי יד על כל יד מלחמה לה' בעמלק, ולא נאמר 'כסא הוי"ה', שכל זמן שזרעו של עמלק קיים אין שם הוי"ה שלם אלא נקרא רק י"ה, וכן אין הכסא שלם ונקרא רק 'כס', וכשיאבד זכרו של עמלק יהיה שם הוי"ה שלם והכסא שלם. ועומק הענין מבואר בשער הכוונות (ענין הקדיש). ל. ע"פ לשון הפסוק (איוב כח כא) 'ונעלמה מעיני כל חי'.

כ. ישראל נמשלו לצאן והקב"ה המנהיג הרועה אותם, כמו שנאמר (יחזקאל לד לא) 'ואתן צאני צאן מרעיתי', ועל הזמן שהיו ישראל במדבר נאמר (תהלים עז כא) 'נחית בצאן עמך ביד משה ואהרן'. כא. ע"פ לשון הפסוק (יחזקאל לד יד) 'במרעה טוב ארעה אותם'. כב. מן, באר, ענני כבוד, וכו'. 'עלצון' הוא לשון שמחה, כמו 'עלץ לב' (שמואל א' ב א), 'זיעלצו בכ' (תהלים יב). כג. ע"פ הפסוק (תהלים פ ב) 'רועה ישראל האזינה'. כד. לשון הכתוב בשמואל ב' (ז כח) ועוד. כה. שם 'אלהים' היא מדת הדין, על שם ששופט ודן את הרשעים במדת הדין, שכן נקראו השופטים והדיינים 'אלהים', כמו שנאמר (שמות כב כז) 'אלהים לא תקלל' (ספרי ואתחנן כז). כו. כמו ששנינו באבות (פ"ד סכ"ג): הוא הדיין, הוא עד, הוא בעל דין וכו'. כז. כמו שנאמר (תהלים צד ב) 'הנשא שופט הארץ השב גמול על גאים'. כח. כמו שנאמר (שם פסוק א) 'אל

**לְעוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ, אֶת יְרִיבֵי יָרִיב. אֶמְנָה תָּמִיד חֲסִדוֹ,
הַשֶּׁפֶס וְהַעֲרִיב. וְלֹא יִסֹּף בְּעָדוֹ, אֶת טִירְתּוֹ יַחְרִיב. וְאִז
אֲשִׁיר לְכַבּוֹדוֹ, הַשִּׁירִים בְּמִשְׁלָם:**
אשמה בך

**לְעוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ^א, אֲנִי מִתְפַּלֵּל שְׁאֵת יְרִיבִי^ב יָרִיב^ג וְיִלְחַם בְּאוֹיְבִי
הַנִּלְחָם כִּנְגְדִי. אֶמְנָה תָּמִיד לְחֲסִדוֹ^ד, הַשֶּׁפֶס וְהַעֲרִיב^ה. וְלֹא יִסֹּף בְּעָדוֹ^ו לֹא
יִגַּן הַקֶּבֶה^ז עַל אוֹיְבִי, אֲלֵא אֶת טִירְתּוֹ יַחְרִיב^ח. וְאִז אֲשִׁיר^ט לְכַבּוֹדוֹ^י, הַשִּׁירִים
בְּמִשְׁלָם אֶת הַשִּׁיר הַשָּׁלֵם וְהַמְעוֹלָה בְּיוֹתֵר שֶׁהוּא כָּלֹל מִכָּל הַשִּׁירִים^כ:**

אשמה בך

מקורות וביאורים

- א. לשון הכתוב בתהלים (קל"ד). לב. כצ"ל, בלשון יחיד, וכן מוכח מכל בית זה שמתנייחם לאויב בלשון יחיד: בעדו, טירתו. וכן שר בנו רבי מאיר אביחצירא זיע"א בסרט הקלטה. לג. ע"פ לשון הפסוק (תהלים לה א) 'ריבה ה' את יריבי לחם את לוחמי', כלומר, עשה מריבה עם אלו שעושים מריבה עמי, והלחם כנגד הנלחמים עמי (רש"י). לד. שיעשה עמנו חסד וישמיד את אויבינו, על דרך הפסוק (תהלים קמ"ב) 'ובחסדך תצמית אויבי והאבדת כל צוררי נפשי'. לה. מלשון הפסוק (שמואל א' י"ז טז) 'השכם וְהַעֲרִיב'. לו. ע"פ לשון הפסוק (איוב א' י) 'הלא אתה שקַּתָּ בעדו', דהיינו הגנת וסוככת עליו (מצודות), וכעין זה בתהלים (צא ד) 'באברתו יסך לך'. לז. ע"פ הפסוק (תהלים סט טו) 'תהי טירתם נשמה', דהיינו שוממה (מצודות). לח. כצ"ל, בלשון יחיד, וכן מוכח מלשון 'אקוה חסדו' שמדבר על עצמו בלשון יחיד, וכן שר בנו רבי מאיר אביחצירא זיע"א בסרט הקלטה. לט. כדאיתא בשמות רבה (כג ה) 'תשורי מראש אמנה' (ש"ש ד ח), עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא, שנאמר (תהלים צא א) 'שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה'. ע"כ. וכן איתא במכילתא (בשלח מס' דשירה א): עשר שירות הן, הראשונה

(א א)

ח זה ציון מועדנו, אשר מְכַנֶּנֶת. מול זבול מְקַדְּשֵׁנוּ, שְׁהִיא הַנוֹתֶנֶת. בַּח עֲלִיּוֹן לָנֶגוּ, עֶדֶן הַמְּכַנֶּנֶת. אֲשֶׁר בָּם כָּל חֲפִצָּנוּ, הֵם מְקַדְּשׁ וְאוֹלָם: אַשְׁמַח בך

ז את הִיתָה לִי בַעֲנִי, גְדוֹלָה הַבְּטָחָה. לְאֵב הַמּוֹן נִסְיִי, בֵּין בְּתָרִים זָרְחָה. לֵאמֹר מְתִי וְאִיהָ, וּמִצָּאָנָה מְנוּחָה.

ח זה ציון מועדנו^{מא} ראה את העיר ירושלים שבה היו ישראל מתוועדים ובאים לבית המקדש, אשר מְכַנֶּנֶת. מול זבול מְקַדְּשֵׁנוּ אל מול ירושלים העליונה שבה בית המקדש העליון^{מב}, שְׁהִיא הַנוֹתֶנֶת. בַּח עֲלִיּוֹן לָנֶגוּ, עֶדֶן הַמְּכַנֶּנֶת^{מג}. אֲשֶׁר בָּם כָּל חֲפִצָּנוּ כל תשוקתינו וציפייתנו היא לבניינם, הֵם בית המקדש והאוֹלָם שבו: אַשְׁמַח בך

ז את הִיתָה לִי בַעֲנִי^{מד} זאת היתה הנחמה שלי בצער הגלות, גְדוֹלָה הַבְּטָחָה^{מה}. לְאֵב הַמּוֹן נִסְיִי ההבטחה הגדולה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו שהתנסה בעשרה נסיונות^{מו}, בברית בֵּין הַבְּתָרִים זָרְחָה האירה וניתנה לו. לֵאמֹר מְתִי וְאִיהָ^{מז}, וּמִצָּאָנָה מְנוּחָה^{מח} ושם נאמר לו מתי והיכן נמצא מנוחה

מקורות וביאורים

מא. מלשון הפסוק (ישעיה לב ט) 'חזה ציון קרית מועדנו עיניך תראינה ירושלם נוה שאנך, וראה שם ברש"י רד"ק ומצודות. **מב.** בתענית (ה). איתא שכשם שיש ירושלים למטה כך יש ירושלים למעלה, כמו שנאמר (תהלים קכב ג) 'ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו'. ובמדרש תהלים (ל א) מבואר שבית המקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, כמו שנאמר (שמות טו יז) 'מכון לשבתך, אל תקרי 'מכון' אלא 'מכוון'. וזבול מְקַדְּשֵׁנוּ הוא בית המקדש העליון הנמצא בירושלים העליונה, כמבואר בחגיגה (יב) שיש שבעה רקיעים ואחד מהם הוא 'זבול' שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי, ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן, שנאמר (מלכים א' יג) 'בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים'. ועל רקיע זה נאמר (ישעיה סג טז) 'הבט משמים וראה

מזבול קדשך ותפארתך'. **מג.** מלשון 'מכון' כנ"ל. וענין שייכות גן עדן למקום המקדש מבואר בשער מאמרי רשב"י (ספרא דצניעותא פ"א דף לב ע"ב) שמקום המקדש וגן עדן התחתון שניהם בנקודת המרכז, גן עדן הוא מרכז העולם ומקום המקדש הוא מרכז הישוב, וכנגדם בית המקדש העליון וגן עדן העליון. ועומק הדברים מבואר שם ע"פ הסוד, וראה עוד שם (פרשת תצוה ופרשת ואתחנן). **מד.** מלשון הפסוקים 'זאת היתה לי' (תהלים קיט נו), 'זאת נחמתי בעניי' (שם פסוק ו). **מה.** לשון הגמרא בברכות (יז). **מו.** והוא 'אב המון' כמו שנאמר עליו (בראשית יז ה) 'זוהיה שמך אברהם כי אב המון גויים נתתיך'. **מז.** מקור לשון זו מנוסח הסליחה 'ישן אל תרדם' שיש נוהגים לאמרה בתחילת הסליחות, וע"פ לשון הפסוק (עמוס ח ה) 'לאמר מתי ננחמני'. **מח.** מלשון הפסוק (רות א ט) 'אתן ה' לכם

בָּךְ כָּל מַאֲוִי, אֶל תַּאֲוֹת עוֹלָם: אשמה בך

קִץ יָמִים גָּלָה לָעַם אֱלֹה, עֲמוּסֵי תִלְאֹת. גָּדַל צַעְרִי וְעַמְלִי, בְּפִלְאֵי פְלִאֹת. מְצַפִּים אֲבוֹת וְעוֹלָלִי, עֲשֵׂה לְטוֹבָה אוֹת. כָּלִיל גָּדַלְנִי, בְּנִידָךְ עַל תִּלְסָם: אשמה בך

מהגלות מ"ט. בָּךְ ה' כָּל מַאֲוִי, אֶל תַּאֲוֹת עוֹלָם: כל חשקי ותאותי היא להדבק בך לעולם נא:

קִץ יָמִים^{יב} גָּלָה לָעַם אֱלֹה, עֲמוּסֵי תִלְאֹת תגלה את הגאולה לעמך ישראל שנשא צרות רבות בגלותם. גָּדַל צַעְרִי וְעַמְלִי, בְּפִלְאֵי פְלִאֹת^{יג} בצער וקושי גדול המפליא את כל רואיו^{יד}. מְצַפִּים אֲבוֹת וְעוֹלָלִי, עֲשֵׂה לְטוֹבָה אוֹת^{טו} האבות והעוללים הרכים מצפים שתעשה סימן שאתה חפץ בנו ותושיע אותנו. כָּלִיל גָּדַלְנִי גדולתם של ישראל היא תפארתו של הקב"ה, ולכן אנו מבקשים ממנו השב את בְּנִידָךְ עַל תִּלְסָם^{טז} שישובו לגדולתם ותפארתם כבתחילה ובזה יתגדל גם שמך: אשמה בך

מקורות וביאורים

כי איננה זולתי לעבודתך. **בב.** קץ הגאולה נקרא 'קץ הימין' (דניאל יב ג), דהיינו אחרית הימים (רש"י). **גג.** ע"פ לשון הגמרא (ברכות נז): פלאי פלאות נעשו לו. **גד.** על דרך הפסוק (ישעיה כט יד) 'לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא', וראה במפרשים שם. **גה.** מלשון הפסוק (תהלים פו יז) 'עשה עמי אות לטובה', וראה במפרשים שם. **גו.** כצ"ל. ומקור לשון זו היא מהפיוט שהזכירו התוס' בברכות (י.) על דברי הגמרא שם שהקב"ה מניח תפילין שכתוב בהם 'מי כעמך ישראל', וכתבו התוס' (ד"ה מ:): זה שייסד הפייטן (פיוט ליום א' של פסח) טוטפת כָּלִיל גָּדַלְנִי. ע"כ. וביאור דבריהם, שבתפילין שהם כליל תפארת של הקב"ה כתובה גדולתם של ישראל 'מי כעמך ישראל'. ובזה מבוארת כוונת רבינו כאן, שגדולתם של ישראל היא תפארת ועטרה להקב"ה ולכן כתוב בתפילין שלו 'מי כעמך ישראל', ולכן אנו מבקשים שיגאלנו ובזה יגדלו כבודו ותפארתו, וכשיגאלנו יתגדל ויתקדש גם שמו הגדול. **גז.** ע"פ לשון הפסוק (יהושע יא ג) 'הערים העומדות על תלם'.

ומצאן מנוחה'. **מט.** כמבואר בהגדה של פסח: והיא שעמדה לאבותינו ולנו שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מציילנו מידם. וכתבו המפרשים ש'והיא' היינו ההבטחה שהבטיח הקב"ה לאברהם בברית בין הבתרים שעליה אומרים אחר כך 'ברוך שומר הבטחתו לישראל', ומבואר שהבטחה זו היתה על כל הגלויות, וכן מפורש בשבולי הלקט (פדר פסח אות ריח): והיא שעמדה וכו' הבטחת הגאולה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו בין הבתרים כשהראה לו השעבוד וגלויות, היא אותה ההבטחה שעמדה לאבותינו במצרים ובבבל ובמדי וביוון והיא העומדת לנו באדום, שאז הראה לו כל הגלויות, וכן הוא מפורש בבראשית רבה (פר יז) 'אימה' זו בכל 'חשיכה' זו מדי 'גדולה' זו יון 'נופלת עלי' זו אדום, וכשם שהראה לו השעבוד כן הראה לו הגאולה כמו שפירשנו למעלה. **נ.** ע"פ לשון הפסוק (בראשית מט כז) 'עד תאות גבעות עולם'. **נא.** וכמו שאמר דוד המלך (תהלים לח י) 'ה' נגדך כל תאותי, ופירש רבינו יונה (שערי תשובה שער א אות יד): גלויה לפניך כל תאותי